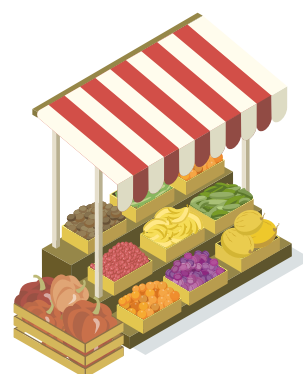

Residus

Comerciants, importadors i distribuïdors

GUIA INTERPRETATIVA DE LA LLEI 8/2019 DE RESIDUS I SÒLS CONTAMINATS DE LES ILLES BALEARS

G O I B
CONSELLERIA
MEDI AMBIENT
I TERRITORI

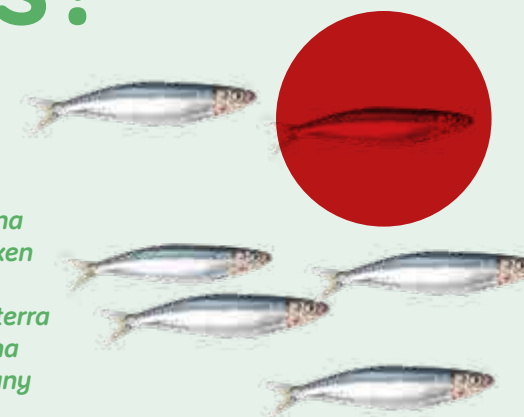
Nacions Unides adverteix que, si no es produeix un canvi radical en el model de consum actual, en 2050 hi haurà més plàstics que peixos a la mar.

Per què noves obligacions en matèria de residus?

La generació de residus és una de les causes que contribueixen al canvi climàtic, a la contaminació de l'aire, de la terra i l'aigua. I a les Illes Balears ha crescut un 21,5% respecte l'any 2010.

En 2018 es van recollir, de mitjana, 2.376 tones d'escombraries municipals al dia. És a dir, 867.234 tones de residus van ser majoritàriament incinerats o dipositats en abocadors en tan sols un any. Tota aquesta quantitat d'escombraries ens converteix en la comunitat autònoma espanyola que més residus genera per habitant (573 kg anuals).

A les anteriors xifres també cal afegir els residus abandonats a l'entorn i els que es filtren per la xarxa de clavegueram que, principalment, estan contaminant la mar i els éssers vius que l'habiten.

Avui, un de cada sis peixos que es comercialitzen i que habiten les Illes Balears conté microplàstics en el seu estómac. D'altra banda, Nacions Unides adverteix que, si no es produeix un canvi radical en el model de consum actual, en 2050 hi haurà més plàstics que peixos a la mar.

Les noves obligacions de la Llei 8/2019 de residus i sòls contaminats són la resposta a aquests problemes.

Un conjunt de mesures pioneres a tota Europa que, entre altres, plantegen canvis rellevants en la gestió dels residus, restriccions de productes de plàstic d'un sol ús i el foment del compostatge o la preparació per a la reutilització, per tal de minimitzar l'impacte dels residus sobre el medi ambient i promoure una economia circular a les Illes Balears.

=

573 kg
anuals

Preceptes a complir

1

Productes d'un sol ús

Article 23

A partir del 20 de març de 2021

Totes les restriccions següents són aplicables al comerç tradicional i també a les vendes a través de mitjans electrònics i canals digitals.

Plats, coberts, tassons, tasses i safates alimentàries

No es poden vendre, distribuir ni utilitzar aquests utensilis d'un sol ús de plàstic, excepte els que estiguin fets de plàstic compostable (certificat per la norma UNE EN 13432:2001) o tinguin consideració d'envàs.*

Els utensilis compostables han d'etiquetar-se i fer-se identificables per tal de que el consumidor els pugui dipositar a la fracció orgànica.

Idea: vendre els anteriors utensilis fets de cartró compostable certificat, ja que no tot el cartró és compostable.

* Veure informació complementària.

Canyetes per a begudes, bastonets per a les orelles i per a caramels

Si no són reutilitzables o comestibles, només es poden distribuir i comercialitzar aquests productes si estan fabricats amb materials compostables (certificats per la norma UNE EN 13432:2001).

Càpsules d'un sol ús

Les càpsules d'un sol ús de cafè, infusions, brous, etc. per a cafeteres hauran de ser de material compostable o bé fàcilment reciclable.

Els fabricants, importadors o distribuïdors de càpsules d'un sol ús reciclables han d'organitzar un sistema individual o col·lectiu que garanteixi i acrediti davant del Govern de les Illes Balears el seu reciclatge correcte i el compliment dels objectius de la Llei (article 2.2). L'òrgan competent en matèria de residus del Govern de les Illes Balears autoritzarà i registrarà aquests sistemes de responsabilitat ampliada del productor.

Idea: Impulsar la venda i distribució de càpsules reutilitzables.

Tovallolletes humides

No es poden eliminar de manera que afectin la xarxa de clavegueram. Per tant, s'ha d'incorporar, en els envasos i en els punts de venda, informació clara i suficient sobre:

- ✓ Les dificultats que presenten per gestionar-les com a residu.
- ✓ Els efectes adversos que representen per al medi ambient, en el cas de llençar-les pel clavegueram.

Trobareu informació (dades, imatges, campanyes) sobre la problemàtica de les tovallolletes humides a les pàgines web de les principals empreses de distribució i depuració d'aigua de les Illes Balears.

2 Altres productes

Article 24

Totes les restriccions següents són aplicables al comerç tradicional i també a les vendes a través de mitjans electrònics i canals digitals.

A partir del 20 de març de 2021

Productes amb microplàstics i nanoplàstics

Atès l'ample abast de l'article 24.1a de la Llei i per major seguretat jurídica dels destinataris de la norma, aquest s'interpretarà de la següent manera:

No es poden vendre ni distribuir productes que continguin microplàstics afegits de manera intencionada, que s'alliberin inevitablement en el medi ambient i pels quals existeixen alternatives.

En aquest sentit, es tindrà en compte la proposta de restricció de l'Agència Europea de Substàncies i Mesclures Químiques (ECHA), que es pot consultar en la pàgina web d'aquest organisme, avançant la seva aplicació per a aquells productes per als quals l'ECHA considera viable l'eliminació de microplàstics afegits des de 2020.

Així, de manera immediata, a partir del 20 de març de 2021, queda prohibida la venda i distribució de productes cosmètics d'aclarit i productes de manteniment i neteja de la llar que continguin microperles afegides (microplàstics emprats en productes amb finalitat abrasiva, per a exfoliar, polir o netejar).

Exemples de productes cosmètics d'aclarit que contenen microperles: exfoliants facials, sabons, pasta i blanquejadors de dents, etc.

Exemples de productes de manteniment i neteja de la llar que contenen microperles: netejadors de superfícies dures, de bany, d'acer inoxidable, etc

Cartutxos i tòners per a impressora i fotocopiadora

Només es poden comercialitzar i distribuir els que siguin reutilitzables i recarregables.

Encenedors

Només es poden comercialitzar i distribuir aquells que garanteixin almenys 3.000 enceses, atenent a criteris de les normes EN 13869 i ISO 9994.

Els fabricants, importadors o distribuïdors d'encenedors d'usar i llençar de més de 3.000 enceses han d'organitzar un sistema individual o col·lectiu que garanteixi, i acrediti davant del Govern de les Illes Balears, el seu reciclatge correcte i el compliment dels objectius de la Llei (article 2.2). L'òrgan competent en matèria de residus del Govern de les Illes Balears autoritzarà i registrarà aquests sistemes de responsabilitat ampliada del productor.

A partir del 20 de març de 2025

Maquinetes d'afaitar

Només es poden comercialitzar i distribuir maquinetes d'afaitar recarregables. A més, aquestes han de ser fabricades amb materials reciclables. Queden exemptes d'aquesta regulació les maquinetes d'afaitar destinades a ús sociosanitari.

3 Envasos col·lectius secundaris

Article 25.6

A partir del 20 de març de 2021

Atès l'ample abast de l'article 25.6 de la Llei i per major seguretat jurídica dels destinataris de la norma, aquest s'interpretarà de la següent manera:

No es podran distribuir paquets de llaunes o botelles de begudes subjectes mitjançant anelles de plàstic ni mitjançant altres envasos col·lectius secundaris. En tot cas, aquests darrers, hauran de ser de material biodegradable i indicar-ho així al consumidor a partir del 20 de març de 2021

Per tant, llaunes i botelles de begudes no es poden distribuir subjectes mitjançant anelles de plàstic mai. Es poden utilitzar altres tipus d'envasos col·lectius secundaris per begudes envasades just si són fets amb cartró o material compostable d'acord amb la norma UNE-EN 13432:2001 i s'indica al consumidor amb el marcatge adient i conforme a la normativa comunitària que s'aprovi.

Aquest article no afecta a altres productes distints a les begudes envasades, com olis, salses, ni altres aliments que es poden beure (sopes, brous i cremes, gaspatxo, iogurts...); però sí l'aigua, suc, llet, lactis bebibles i refrescants (orxata, batuts, begudes xocolatades), begudes refrescants, energètiques i gasoses, alcohòliques i no alcohòliques, licors, vins i cerveses.

Pels envasos col·lectius secundaris de begudes envasades, per a casos concrets i davant petició motivada i ambientalment justificada, es podrà considerar puntualment i alternativament:

- ✓ L'ús de plàstic que contingui almenys un 50% de plàstic reciclat i no fragmentable, sempre que això es certifiqui mitjançant la norma UNE-EN 15343:2008. Aquest percentatge haurà de ser del 70% a partir de l'1 de gener de 2024.
- ✓ L'ús de plàstic que contingui almenys un 50% de plàstic d'origen biològic (bioplàstic), certificat mitjançant la norma UNE-CEN/TS 16137:2012. Aquest percentatge haurà de ser del 70% a partir de l'1 de gener de 2024.
- ✓ L'ús de plàstic que estigui fet, amb almenys un 50%, de matèries primeres renovables (bioplàstic) i/o provinents del reciclatge químic de plàstics (oli de piròlisi), sempre que això es certifiqui mitjançant un esquema de certificació basat en la traçabilitat i balanç de masses, com per exemple la certificació ISCC Plus. Aquest percentatge haurà de ser del 70% a partir de l'1 de gener de 2024.

Excepcionalment, també es permetrà la incorporació d'altres materials, sempre que això sigui una part no significativa del conjunt de l'envàs i obeeixi a motius per garantir la seva integritat.

4

Bosses de plàstic

Article 23

 A partir del 20 de març* de 2021

*Sense perjudici dels preceptes que entren en vigor a data d'1 de gener de 2021 establerts al Reial Decret 293/2018 de reducció de bosses de plàstic.

Bosses de plàstic reutilitzables
(les més gruixades, de 50 micres o més)

Han d'estar constituïdes amb un mínim de 50% de plàstic reciclat (d'un 70% a partir de l'any 2024).

S'han de cobrar al client.

Així mateix, tot i que l'objectiu és reduir les bosses de plàstic, en cas de distribuir-les, s'haurà de prioritzar les que estiguin fetes amb materials constituïts per plàstics d'origen biològic, preferentment compostables.

Bosses de plàstic lleugeres
(gruix entre 15 i 50 micres)

No es poden subministrar, ni tan sols fetes de plàstic d'origen biològic.

Bosses de plàstic molt lleugeres
(gruix inferior a 15 micres)

Només es poden distribuir si són compostables, certificades per la norma UNE EN 13432:2001, i quan es destinin únicament a productes alimentaris per prevenir el malbaratament i/o per qüestions d'higiene o seguretat alimentària.

Bosses de plàstic	Regulació
Molt lleugeres (<15 micres).	Només compostables
Lleugeres (15 - 50 micres).	Prohibides (fins i tot les compostables).
Reutilitzables (>50 micres).	50% de plàstic reciclat (70% al 2024), s'han de cobrar.

Suggeriments per evitar bosses d'un sol ús:

- ✓ Fomentar i permetre que el client dugui les seves bosses reutilitzables, carretó, senalla, motxilla o altres mitjans per emportar-se la compra. Per exemple, mitjançant cartells de sensibilització.
- ✓ Distribuir i/o vendre bosses reutilitzables (de tela, ràfia, espart, etc.).

I per a les bosses molt lleugeres d'un sol ús:

- ✓ Fomentar i permetre que el client dugui els seus envasos reutilitzables (bosses, malles, tàpers, etc.) per comprar a granel productes frescos (verdura, llegums, fruita, carn, peix, ous, formatge, etc.).
- ✓ Distribuir i/o vendre bosses i malles de tela reutilitzables.

5

Separació de residus en origen

Article 29
A partir del 22 de febrer de 2019

S'ha d'establir la següent separació* de fraccions de residus als establiments:

- ✓ paper
- ✓ metall
- ✓ plàstic
- ✓ vidre
- ✓ matèria orgànica
- ✓ residus amb característiques de perillositat

A més d'altres que es puguin generar eventualment, com:

- ✓ podes
- ✓ tèxtils
- ✓ olis vegetals
- ✓ aparells elèctrics i electrònics
- ✓ voluminosos
- ✓ residus de construcció i demolició

* Els ens locals (ajuntaments) disposaran fins l'11 de maig de 2021 per implantar la recollida diferenciada de matèria orgànica compostable, poda, oli vegetal usat, residus tèxtils i residus perillosos d'origen domiciliari (Disposició Transitòria tercera).

S'ha de tenir en compte que, si els esmentats residus es produeixen com a conseqüència de l'activitat econòmica i productiva de l'empresa, s'ha de contractar a un gestor privat per a la seva recollida i tractament o, en cas que existeixi, acollir-se al sistema públic (municipal) de recollida i gestió dels residus comercials.

La fracció orgànica s'ha de dipositar dins bosses compostables certificades.

Existeixen bosses compostables de gran capacitat: 50, 70, 100 litres, etc.

A les obres de construcció o reforma, s'han d'habilitar els espais adients de superfície mínima necessària per ubicar-hi els contenidors necessaris.

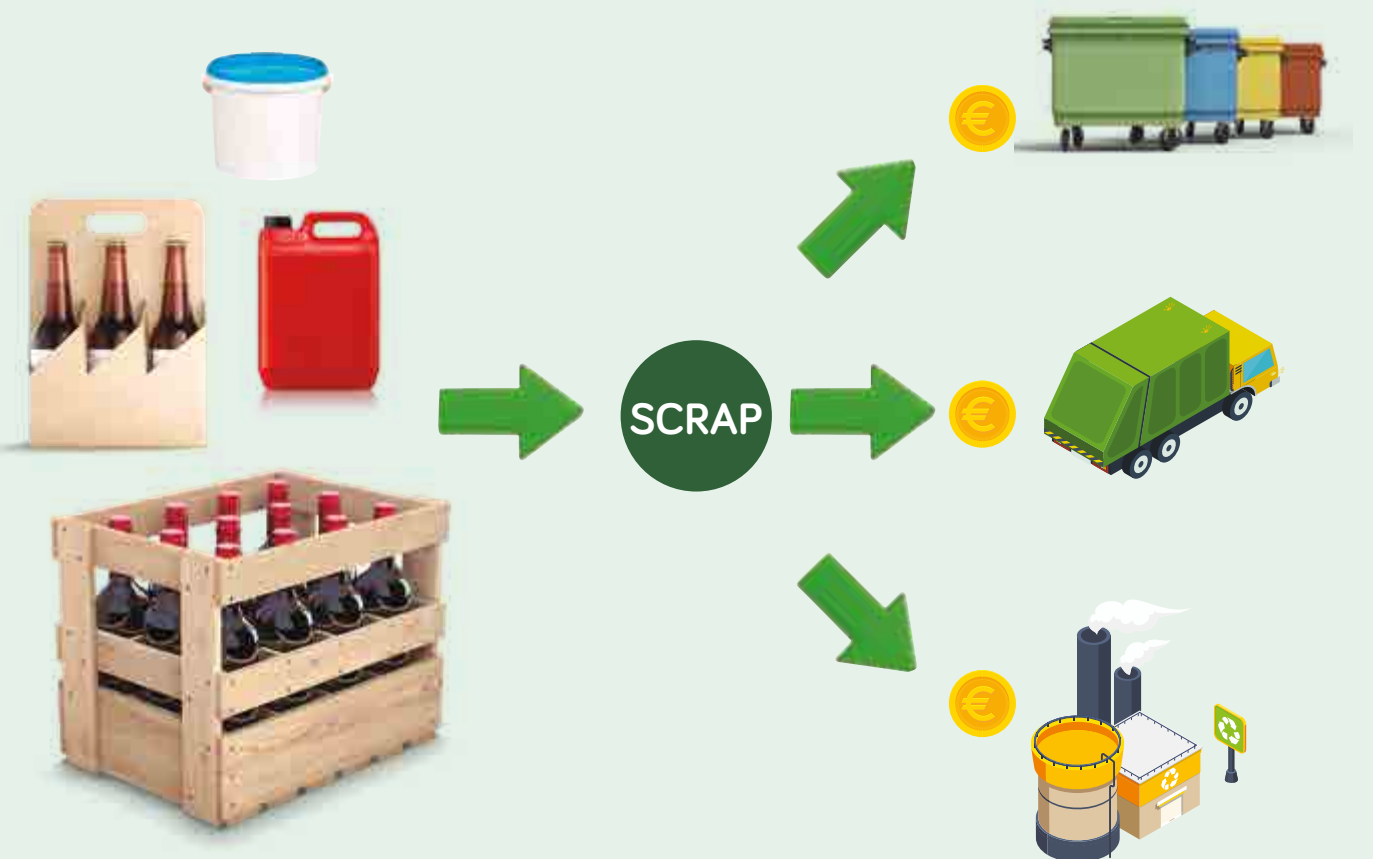

Idea: Instal·lar un nombre suficient de contenidors i cubells de reciclatge, i els mínims possibles de rebuig, per a facilitar la separació de residus als clients i treballadors.

6

Gestió dels envasos comercials i industrials

Article 28.1
Des del 22 de febrer de 2019

Tots els residus d'envasos, ja siguin els que tenen consideració de domiciliari, comercial o industrial (envasos secundaris, productes en formats especials, de mida gran, etc.) han de passar a formar part d'un sistema de responsabilitat ampliada del productor.

Els responsables de la posada en el mercat d'aquests envasos han d'establir un sistema de recollida, individual o col·lectiu, autoritzat pel Govern de les Illes Balears.

Els productors, distribuïdors o importadors de productes envasats posats al mercat en l'àmbit de les Illes Balears en envasos comercials o industrials aollits a l'exempció de la disposició addicional primera de la Llei 11/1997, d'envasos i residus d'envasos, han de donar compliment a la previsió d'aquest article.

7

Envasos de beguda d'un sol ús als edificis públics

Article 25

A partir del 20 de març de 2021

No es pot distribuir cap tipus de beguda en envasos d'un sol ús (botelles de plàstic, brics, botelles de vidre no reutilitzables, tassons d'un sol ús, etc.) en instal·lacions en les quals s'ubiquin activitats o serveis desenvolupats per les administracions i ens públics. Tampoc es podran vendre mitjançant màquines expenedores o vending.

Als centres sanitaris (hospitals, centres d'atenció primària, etc.) i educatius es permet, alternativament a la instal·lació de fonts, la comercialització d'aigua en envasos d'un sol ús. En cas que s'hagin de dispensar tassons, aquests hauran de ser preferentment reutilitzables o, subsidiàriament, compostables.

8

Estudis de minimització de la producció de residus

Els comerços que generin més de 10 tones a l'any de residus peril·losos o que generin més de 1.000 tones a l'any de residus no peril·losos han d'elaborar i trametre al Govern de les Illes Balears un estudi de minimització en la producció de residus cada quatre anys. També s'haurà de presentar davant les administracions competents com a condició per obtenir els permisos ambientals i d'activitats necessaris per a l'exercici de l'activitat.

El contingut d'aquest informe queda definit a l'article 42 de la Llei 8/2019 de residus i sòls contaminats.

Informació complementària

Què significa “material compostable”?

Per norma general, un material tindrà la consideració de compostable sempre i quan s'acrediti que compleix amb la norma europea UNE EN 13432:2001. Aquesta certificació garanteix que tots els components del producte (el propi material, colors, etiquetes, coles i, en cas de productes d'envasat, residus del contingut) es poden compostar només en condicions industrials.

Cal tenir en compte que també existeix la certificació “OK compost Home” que garanteix que el producte és compostable en condicions domèstiques.

Què es considera envàs col·lectiu secundari?

Segons la definició de la Directiva 94/62/CE, d'envasos i residus d'envasos, és tot aquell “envàs dissenyat per a constituir en el punt de venda una agrupació d'un nombre determinat d'unitats de venda, tant si serà venut com a tal a l'usuari o consumidor final, com si s'utilitza únicament com a mitjà per a reaprovisionar les lleixes* en el punt de venda; pot separar-se del producte sense afectar les característiques d'aquest”.

*Prestatgeries de supermercat.

Sistema de dipòsit, devolució i retorn d'envasos

Per al cas que durant l'any 2020 no s'assoleixin els objectius marcats per aquesta Llei o per la normativa estatal o europea més restrictiva, el Govern de les Illes Balears podrà establir altres sistemes complementaris de gestió de residus d'envasos, com el de dipòsit, devolució i retorn.

Per a la seva implantació s'observarà l'obligació següent: els responsables de la primera posada dels productes en el mercat insular (fabricants, importadors, distribuïdors, etc.) estaran obligats a cobrar als clients una quantitat individualitzada per a cada producte que fixarà el Govern de les Illes Balears. Aquesta quantitat no tindrà la consideració de preu, ni estarà subjecta a tributació.

Quan es considera que els plats, tassons, tasses i safates d'un sol ús són envasos?

Segons la Directiva d'envasos 94/62/CE un envàs és: “tot **producte** fabricat amb qualsevol material de qualsevol naturalesa **que s'utilitzi per contenir, protegir, manipular, distribuir i presentar mercaderies**, des de matèries primeres fins a articles acabats, i **des del fabricant fins a l'usuari o consumidor**. Es consideren també envasos tots els articles d'un sol ús utilitzats amb aquesta mateixa finalitat.”

L'Annex 1 de la Directiva d'envasos 94/62/CE, afegit l'any 2013, especifica que **els coberts no són envasos i els plats, safates, tasses i tassons d'un sol ús** tenen consideració d'envàs **si estan dissenyats i destinats a ser omplerts en el punt de venda**. Les **safates alimentàries** també es consideren envasos **quan s'utilitzen per preservar l'esterilitat** dels productes.

Per tant, **quan no es compleixin els anteriors criteris, no es podran vendre, distribuir i usar aquests utensilis de plàstic, a partir del 20/03/2021**.

Cal recordar que els envasadors o responsables de la primera posada en el mercat d'envasos han de complir amb les obligacions de la Llei 11/1997 de 24 d'abril, d'envasos i residus d'envasos i el seu Reglament.

Per exemple, en cas d'usar tassons o safates alimentàries d'un sol ús per vendre menjar o beguda, s'haurà de donar compliment al principi de responsabilitat ampliada del productor i implementar un sistema individual de recuperació d'envasos autoritzat o adhirir-se a un sistema col·lectiu.

Restriccions a nivell europeu

A partir de l'entrada en vigor de la Directiva 2019/904/UE de plàstics d'un sol ús (3 de juliol de 2021 per a aquest precepte en concret), els bastonets per a les orelles, les canyetes per a begudes, plats i coberts d'un sol ús (forquetes, ganivets, culleres, bastonets) no podran ser de plàstic (incloent el d'origen biològic).

A més, els recipients per aliments i tassons d'un sol ús de plàstic no podran ser de poliestirè expandit.

Per tant, d'acord amb la Llei balear i la citada Directiva:

- ✓ Els plats i els coberts d'un sol ús hauran d'estar fets de materials diferents a qualsevol tipus de plàstic.
- ✓ Les canyetes de begudes i els bastonets per les orelles d'un sol ús hauran d'estar fets de material compostable no plàstic (cel·lulosa) d'acord a la norma UNE EN 13432:2001.
- ✓ Els recipients per aliments i els tassons d'un sol ús de plàstic no podran ser de poliestirè expandit.

Aliments en format monodosi

S'ha de tenir en compte que els productes alimentaris en format monodosi només queden prohibits per al consum d'aliments i begudes dins dels establiments del sector HORECA (hotels, restaurants, cafeteries i altres similars).

Com a format monodosi s'han d'entendre aquells envasos, generalment de petita mida, que s'utilitzen per contenir aliments i begudes que es consumeixen d'una vegada. Per exemple: ‘sachets’ (sobres), càpsules, terrines, bosses, plàstics, botelles, etc.

Per més informació consulteu la guia interpretativa del sector HORECA.

Ajornament de dates

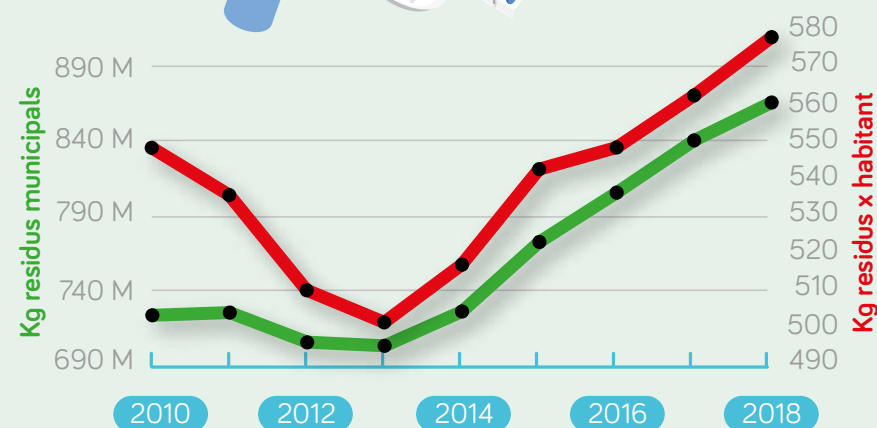
Les dates d'entrada en vigor de les regulacions que apareixen en aquesta guia són diferents de les de la Llei 8/2019, degut a què han estat ajornades 78 dies en aplicació de la suspensió de terminis administratius establerta per les disposicions addicionals del RD 463/2020, de 14 de març, pel que es declara l'estat d'alarma per la situació de crisi sanitària ocasionada pel COVID-19. Així mateix, s'ha de tenir en compte que podrien canviar en cas que es produeixin noves suspensions de terminis.

Situació dels residus municipals a les Illes Balears

Quants residus municipals es generen a les Illes Balears?

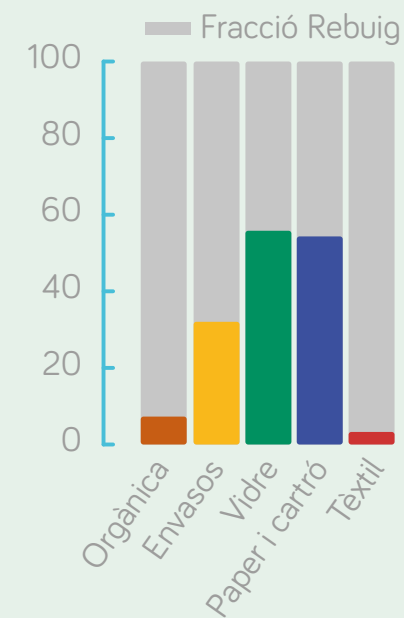
Des de 2013 fins a 2018 la generació de residus totals i per càpita (tenint en compte la població de fet o IPH) a les Illes Balears no ha deixat d'incrementar-se fins a situar-se als 573 kg per habitant i any, la més alta de l'estat espanyol.

Quina quantitat de residus municipals es recullen selectivament?

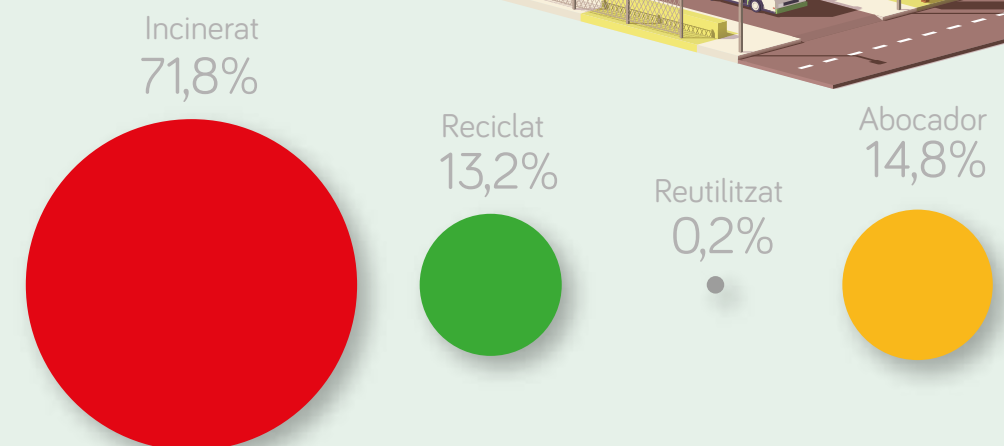
De tots els residus generats a les Illes Balears només un 17% es recullen selectivament. Per tal de complir amb els objectius europeus s'hauria d'arribar al 50% de recollida selectiva.

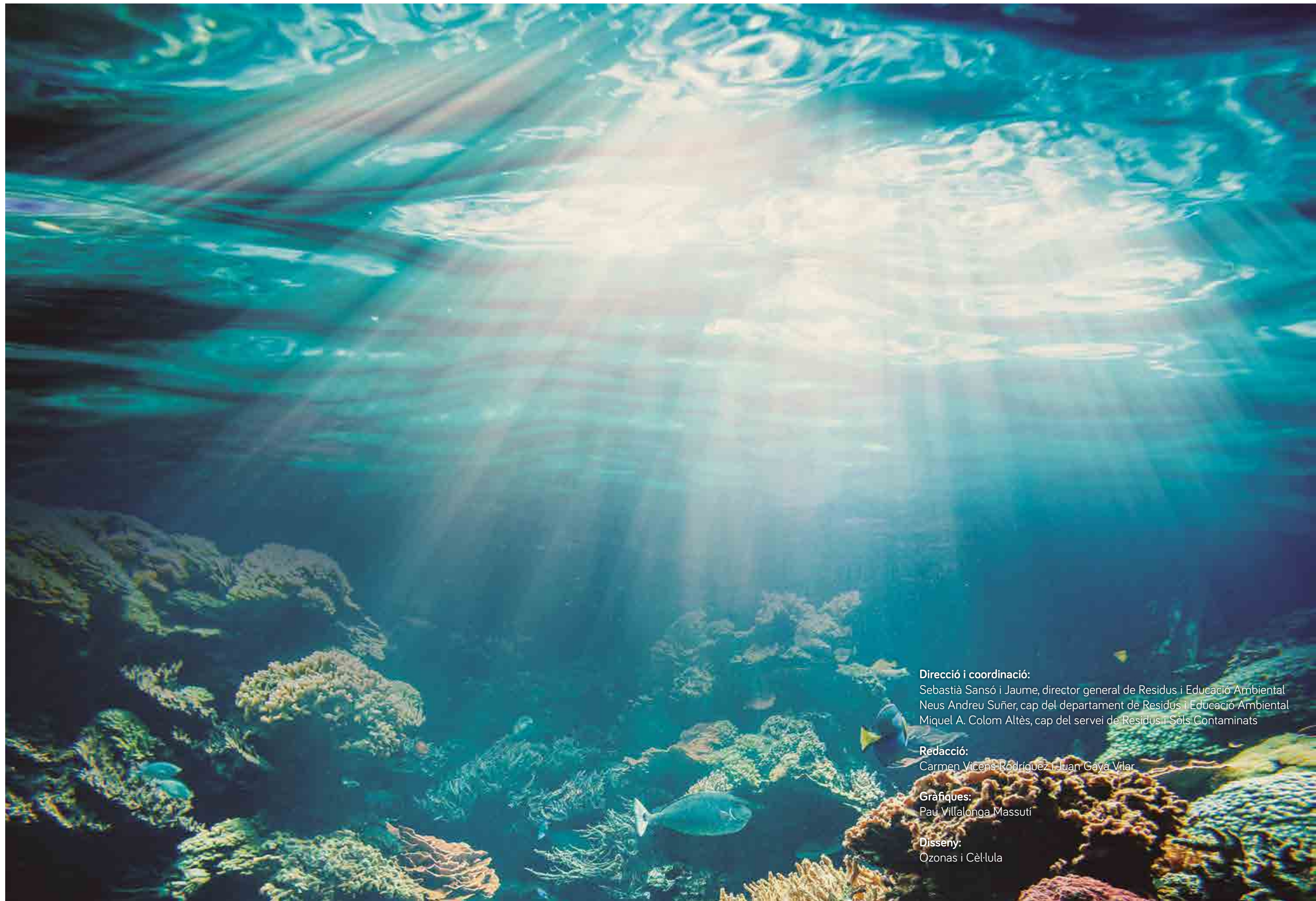
Percentatge de recollida selectiva de residus respecte del total generat, per fraccions.

On acaben els residus municipals?

La gran majoria dels residus municipals acaben cremats o en un abocador. Només un 13,2 % es reciclen i menys d'un 0,5% es reutilitzen.

Direcció i coordinació:

Sebastià Sansó i Jaume, director general de Residus i Educació Ambiental
Neus Andreu Suñer, cap del departament de Residus i Educació Ambiental
Miquel A. Colom Altès, cap del servei de Residus i Sòls Contaminats

Redacció:

Carmen Vicens Rodríguez i Juan Gaya Vilar

Gràfiques:

Pau Villalonga Massutí

Disseny:

Ozonas i Cèl·lula

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I I TERRITORI
B